

বিসিএস পৰীক্ষা ও শিক্ষাগত
যোগ্যতা

১৯৮৬ সালের বিসিএস পৰীক্ষার দৰখাস্ত চাওয়া হইয়াছে বেশকিছুদিন পৰ্বে। ইনিঃ দৰখাস্ত অমা দেওয়াৰ তাৰিখ আৱো ১ মাস বৰ্দ্ধি কৰা হইয়াছে। উক্ত পৰীক্ষা ১৯৮৪ সাল হইতে ১৬০০ মার্কের পৰিবৰ্তে কমাইয়া ১১০০ মার্কে আনা হইয়াছে। এই সকল বিষয়েই পাৰলিক সাভিগ কমিশন যথেষ্ট নমনীয়তা দেখাইয়াছেন। তবে ৫০০ মার্ক কমাইয়া আনাৰ
এই পৰীক্ষার মান মে অনেকটা হাস পাইয়াছে ইহা বলাও অত্যন্ত হইবে বলিয়া মনে হয় না। কিন্তু একটি বিষয়ে পিএসসি কেন এত কঠোৰ ইহয়াছেন তাৰা বুঝা যাইতেছে না। বিষয়টি হইল শিক্ষাগত যোগ্যতা। এই পৰীক্ষার মূলতম শিক্ষাগত যোগ্যতা হইল ২৩ শ্ৰেণীৰ স্নাতক অধ্যো জ্ঞানকে ৩৩ শ্ৰেণী হইলে এস, এস, সি কিংবা এইচ, এস, সি এৰ মে কোন একটিতে ১৩ বিভাগ হইলে স্বাক্ষৰক অন্যটিও ৩৩ বিভাগ হইলেও চলিবে। কোন ক্ষেত্ৰে ৪ অধ্যো কোন ক্ষেত্ৰে ৫ পৰ্যন্ত হইলেও যদি দৰখাস্ত কৰাৰ যোগ্যতা থাকে তাহা হইলে এস, এস, সি ও এইচ, এস, সিতে ২৩ বিভাগ, বি, এ, তে ৩৩ বিভাগ প্রাপ্ত প্ৰাৰ্থীদেৱ'দোষটা কোথাৰ? তাছাড়া প্রতিযোগিতামূলক পৰীক্ষায় ৫ পৰ্যন্ত প্রাপ্ত এই সকল প্ৰাৰ্থীদেৱকে ডাকা কি বুঝি অযোক্ষিক হইবে? এই দৰনৈৰ প্ৰাৰ্থীও দেশে যথেষ্ট হংহবে না যে এত প্ৰাৰ্থীৰ পৰীক্ষা নেওয়া অসম্ভব হইবে। যেহেতু প্রতিযোগিতামূলক পৰীক্ষা সেৱানে আপত্তিৰই বা কি আছে? এৰ সপক্ষে নিম্নে কৰেকটি মুক্তি দেওয়া হইল:

১) ১৯৮৩ সালে বিশ্ব বিপিএস সংক্ষিপ্ত পৰীক্ষার যে কোন দুইটিতে ২৩ বিভাগ প্রাপ্ত স্নাতক প্ৰাৰ্থীদেৱকে ডাকা হইয়াছিল, কিন্তু বৰ্তমানে বিস্তাৰিত পাঠ্যক্ৰমে তাদেৱকে এ সুযোগ হইতে বক্ষিত কৰাৰ কোন কৰিণ দেখি না। এই দৰনৈৰ প্ৰাৰ্থী যাহাৰা ইতিপূৰ্বে চাকুৰীতে আছে তাহাৰা অবশ্যই দক্ষতাৰ পৰিচয় দিয়া আৱো ৩৮৮ পদে চাকুৰী কৰিতেছেন। তাছাড়া যে কোন দুইটিতে ২৩ বিভাগপ্রাপ্ত স্নাতক পৰ্যন্ত প্ৰাৰ্থীদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়ে স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীতে ভিতৰও সুযোগ বহিয়াছে।

২) ইহা লক্ষণীয় যে, বৰ্তমানে

তিতিপত্ৰ

(মতামতেৰ অন্য সম্পাদক দায়ীজন)

অপেক্ষাকৃত ভাল ফলেৱ প্ৰত্যা-
শাৰ এস, এস, সি, এইচ, এস, সি, ও
স্নাতকেৰ পৰীক্ষথিগণেৰ মধ্যে
সুবিধায়ত কেজু বাছিয়া লওয়াৰ
ছিড়িক পড়িয়া যায়। এই সম্পক্ষে
দৈনিক, সাধাৰণ পত্ৰিকাৰ মুভ
ধৰণও বাহিৰ হইয়াছে যে, যামেৰ
প্ৰাৰ্থীৰা কি কৰিয়া অধিকতৰ ভাল
ফল পাইয়া থাকে। কিন্তু যাহাৰা
সম্পৰ্ক নিজেৰ চেষ্টায় ২৩ বা ৩৩
বিভাগ পাইল সে অধিকতৰ ভাল
ছাত্ৰ হইলেও বিসিএস পৰীক্ষা
দিতে পাৰিব না।

৩) বৰ্তমানে বি, এ, পৰীক্ষার
পক্ষতি অনেক সহজ হওয়ায় যেমন
১১০০ মার্কেৰ স্তৰে ১০০০
মার্ক অৰ্থাৎ ইংৰেজীৰ ন্যায় বিষয়টি
উঠাইয়াই দেওয়া হইয়াছে ফলে
২৩ বিভাগ পাওয়াৰ পথ যথেষ্ট
সুগম হইয়াছে। কিন্তু যাহাৰা পুৰুষ
ইংৰেজীগহ ওৱা বিভাগ পাইলেন
তাহাৰা ভাল ছাত্ৰ সন্তুত উক্ত
পৰীক্ষা দিতে পাৰিলেন না।
এই বিষয়ে পাসেৰ হাবই ইহা
প্ৰয়াণ কৰে।

উপৰোক্ত বিষয়টি পি এসসি'ৰ
ন্যায় একটি নিৰপেক্ষ প্ৰতিষ্ঠান
আৰা কৰি অবশ্যাই নিৰপেক্ষ-
ভাৱে বিবেচনা কৰিবেন। ইতি-
পুৰুষ ও বিষয়টি আৰা পত্ৰপত্ৰিন
কাৰ তুলিয়া ধৰিয়াছি কিন্তু ইহা
উপোক্ষিত বহিয়াছে। বিষয়টিৰ
প্ৰতি মহামান্য রাষ্ট্ৰপতি, পি এসসি
ও সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃ পক্ষেৰ সদৰ দৃষ্টি
কৰিবা কৰিতেছি।

ৰক্ষিকুল ইসলাম, মিঞ্জানুৰ
ৰহমান ও দেলোয়াৰ, জগম্বাৰ
বিশ্ববিদ্যালয় কলেজ, ঢাকা।